

Pla d'estudis 1992
Llicenciatura en Ciències Polítiques i de l'Administració

**20877 - PROBLEMES ACTUALS RELACIONS
INTERNACIONALS**
(6 crèdits)

Professor: Raül Romeva

2n quadrimestre

Curs 1997/98

FACULTAT DE CIÈNCIES POLÍTIQUES I DE SOCIOLOGIA

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA (UAB)
Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia
(curs 1997/8)

**PROBLEMES ACTUALS
DE LES RELACIONS INTERNACIONALS**

Curs: Segon cicle
Codi assignatura: 20877
Nombre crèdits: 6
Semestre: Segon (16 febrer a 29 maig de 1998)
Professor responsable: Raül Romeva

Plantejament i objectius de l'assignatura:

El curs presenta la problemàtica actual entorn d'alguns fenòmens d'especial rellevància per a les relacions internacionals.

Malgrat que el fil argumental seran els conflictes iugoslaus, els quals per la seva proximitat temporal i geogràfica constitueixen un tema de gran rellevància i actualitat, el curs comptarà amb diferents sessions en les quals es tractaran, de manera monogràfica, altres qüestions d'actualitat.

El programa podrà ser modificat eventualment en funció dels esdeveniments internacionals del moment, i en la mesura de les possibilitats es procurarà respondre a les inquietuds de l'alumnat pel què fa a algunes temàtiques que els puguin interessar especialment. Tanmateix, es procurarà evitar sol·lapaments amb altres assignatures de temàtiques similars que també s'imparteixen a la facultat.

En aquest sentit, l'assignatura es planteja dos objectius complementaris:

Pel què fa al bloc central del curs: Que l'alumnat adquereixi un coneixement aprofundit d'alguns temes específics (conflictes iugoslaus, comerç d'armes, acció humanitària,...), sobre els quals es distribuirà el màxim de documentació i d'informació possible

Pel què fa als monogràfics temàtics: Que l'alumnat pugui seguir els esdeveniments internacionals del moment a través de sessions monogràfiques sobre l'actualitat internacional.

TEMARI DEL CURS

PART I. INTRODUCCIÓ

1. Definició de conceptes.

PART II.

EL PES DE LA HISTÒRIA EN ELS PROBLEMES ACTUALS DE LES RRII: L'EXPERIÈNCIA IUGOSLAVA.

2. Breu estat de la qüestió: conflictes armats actuals, finalització de conflictes i acords de pau entre 1989 i 1996.

3. Un cas paradigmàtic: els conflictes iugoslaus.

3.1 Contextualització del cas

3.2 La Jugoslàvia d'abans de Tito

Del període pre-medieval a l'Imperi Otomà. Sota les normes de l'imperi austrohongarès (1878-1918). La Primera Guerra Mundial. El Regne dels Serbis, Croats i Eslovens (1918). Alexandre I i el naixement de Jugoslàvia (1929). La Segona Guerra Mundial. Els moviments de resistència.

3.2 El model Iugoslau de l'era Tito (1945-1980).

La República Popular Federal Iugoslava: una federació socialista. La transformació econòmica. L'opció pel no-alineament. La reforma política de 1963: de la Jugoslàvia Popular a la Jugoslàvia Socialista. La Constitució de 1974.

3.3 El desmembrament de la Jugoslàvia post-Tito.

El crepúscle iugoslau: crisi econòmica, mort de Tito i renaixement dels nacionalismes. Últims intents de reforma fins a les eleccions republicanes de 1990. Serbianització de l'Exèrcit Popular Iugoslau. Les primeres independències.

3.4 La guerra arriba a Bòsnia-Hercegovina

Referèndum per la independència de Bòsnia-Hercegovina (abril 1992). Desigualtat militar entre les parts bel·ligerants. El paper canviant de les autoritats croates de Bòsnia. La divisió de Mostar. La federació croatomusulmana.

PART III.

GUERRES I “COMUNITAT INTERNACIONAL”: DE LA PREVENCIÓ A LA INTERVENCIÓ MILITAR

4. Nocións sobre prevenció, gestió i resolució de conflictes

5. Intents de mediació internacional en els conflictes iugoslaus

Desorientació internacional davant del desmembrament de Iugoslàvia. de Brioni a la Haia: el reconeixement de les noves repúbliques independents. Les negociacions de Lisboa, Londres i Ginebra. El Pla Vance-Owen. El Pla Owen-Stoltenberg. El pla del grup de contacte.

6. Mecanismes de pressió de la comunitat internacional

El paper de l'ONU i de l'OTAN. Embargaments i sancions. UNPROFOR, molta responsabilitat i pocs mitjans. La política de la neutralitat. La bomba del mercat i l'ultimàtum de l'OTAN. La missió de les forces armades espanyoles.

7. El problema del comerç d'armes

7.1 Nou entorn, nova seguretat.

7.2 Conceptes macroeconòmics de la defensa.

Situació actual de la indústria armamentística al món. Breu repàs del cas espanyol. Desarmament i dividend de la pau.

7.3 Armament i proliferació tecnològica.

Armes convencionals. El soldat silenciós: les MINES antipersona. Acords internacionals de control i reducció de les armes convencionals (FACE, START, SALT, ...). Armes de destrucció massiva. Armament nuclear. El Tractat Internacional de No Proliferació Nuclear (TNP). Armes Químiques i Biològiques.

7.4 La darrera etapa del cicle: l'exportació

Situació actual del comerç d'armes al món. Espanya també exporta. Mecanismes de control del comerç d'armes (diferents propostes de codis de conducta -Estats Units, Nacions Unides, Unió Europea,...-, controls parlamentaris, etcètera).

8. La resposta humanitària a les situacions de crisi.

L'evolució dels conflictes i l'acció humanitària. El paper de les ONG. El paper dels organismes intergovernamentals. El cas de l'antiga Iugoslàvia. La ètica de l'acció humanitària. Emergència versus desenvolupament. El futur de l'acció humanitària.

PART IV. PROCESSOS DE PAU

9. Els Acords de Dayton

9.1 La gestació dels Acords de Dayton

Eslavònia, Srebrenica i Zepa. Diplomàcia amb el suport de la força. El tomb polític nordamerican i els replantejaments dels líders regionals. Uns acords complicats i discutits.

9.2 Acords de Dayton: contingut i aplicació

El nou mapa. Aspectes militars dels Acords (annex 1-A): Desplegament de l'IFOR; Desminat; Limitacions d'armament; Aixecament de l'embargament d'armes; Rearmament de les forces armades de la Federació croatomusulmana; Pròrroga dels Acords de Dayton: les Forces d'Estabilització (SFOR). Aspectes constitucionals i eleccions: L'annex 3 i l'OSCE; Eleccions parlamentàries i presidencials; Partits polítics; Resultats de les eleccions. Drets humans, retorn de la població refugiada i llibertat de moviments: crims de guerra; Persones desplaçades i refugiades. Implementació civil i supervisió internacional.

9.3 La viabilitat dels Acords de Dayton i la fragilitat regional per a la seva consolidació.

Són viables els acords?. Les responsabilitats de Zagreb. La democratització de Sèrbia i l'ocàs de Milosevic. El problema Kosovès. Nou front als Balcanes: Albània. Què passa amb Macedònia?

9.4 La reconstrucció d'una cultura de la diversitat

Creació de mesures de confiança. La reconstrucció econòmica. El paper del FMI i del BM. La UNESCO i la reconstrucció del sistema educatiu

**PART V.
ELS REPTES DEL SEGLE XXI**

10. La construcció d'una cultura de pau

NOTA: El temari podrà modificar-se eventualment en funció dels esdeveniments de l'actualitat internacional del moment

BIBLIOGRAFIA OBLIGATÒRIA

CIP, *Anuario del CIP, 1997* (Anuari). Editat per Icaria i Centro de Investigación para la Paz, Barcelona, 1997.

ROMEVA, Raül: *Bòsnia-Hercegovina: lliçons d'una guerra*, Centre UNESCO de Catalunya, Barcelona, 1997.

WALLENSTEEN, Peter & SØLLERØD, Margareta: "Armed Conflict, Conflicts Termination and Peace Agreements, 1989-96", a *Journal of Peace Research*, vol 34, nº 3, 1997, pp 339-358.

Premsa diària.

Al llarg del curs s'aniran distribuint a través del servei de fotocopisteria, alguns treballs o articles que puguin resultar d'interès general.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

Publicacions periòdiques:

El Estado del Mundo 1997 (Anuari). Editat per Akal, Madrid, 1996.

SIPRI Yearbook 1997 (Anuari). Sipri, Oxford University Press, 1997.

Le Monde Diplomatique (mensual)

The Economist (setmanal)

Sobre sobre la gènesi dels conflictes iugoslaus en general:

ARGEMÍ, A. *Claus per entendre les "guerres" a Bòsnia i Hercegovina*, Europa de les Nacions, núm 18, Barcelona, Estiu 1993

DONIA, R.J. & FINE, J. *Bosnia and Herzegovina: A tradition betrayed*, Columbia University Press, New York, 1994.

MALCOLM, N. *Bosnia. A short history*. Macmillan, 1995.

SAEZ, P. *Las raíces históricas del conflicto yugoslavo*, Anuario del CIP 1991-92: paz, militarización y conflictos, Icaria, 1992

SILBER, L & LITTLE, A. *The Death of Yugoslavia*, Penguin, 1995.

TAIBO, C & LECHADO, JC. *Los conflictos yugoslavos. Una introducción*. Fundamentos, Madrid, 1994.

TAIBO, C. *Vint preguntes sobre els conflictes yugoslaus*, Ed. Cristianisme i Justícia, Barcelona, 1994

VEIGA, F. *Els Balcans. La desfeta d'un somni*, Eumo Editorial, Universitat de Girona, 1993.

VEIGA, F. *Perquè Iugoslàvia? Hipòtesis sòcio-econòmiques sobre l'origen de la guerra: 1948-1991*, L'Avenç, núm 173, Barcelona, 1993, pp 26-35

Sobre les qüestions de comerç d'armes:

AGUIRRE, Mariano y MALGESINI, Graciela (comp.), *Misiles o microchips: la conversión de la industria militar en civil*. Fuhem y Icaria editorial, 1991.

BOUTROS-GHALI, Boutros, *New Dimensions of Arms Regulations and Disarmament in the Post-Cold War Era*. United Nations, 1992. (Edició en català a càrrec de Nacions Unides, Centre UNESCO de Catalunya y Associació per a les Nacions Unides a Espanya, 1993: *Noves dimensions sobre la reglamentació d'armament i desarmament a l'era de la post-guerra freda*.)

FISAS, Vicenç: *Secretos que matan*, Icaria editorial, Barcelona, 1995.

FISAS, Vicenç, *El control del comercio de armamento*, Centre UNESCO de Catalunya. Col·lecció Documents, número 34. Barcelona, 1996.

GRIP, *Memento défense-désarmement 1995/96: l'Europe et la sécurité internationale*. Número 206-210. Bruselas 1996.

GRIP, *Union européenne et exportations d'armes*. Número 200-201. Bruselas 1995

PNUD, *Informe sobre desarrollo humano, 1994*. PNUD, 1994.

RENNER, Michael, *Armamento y seguridad: dimensiones económicas y ambientales*. Bakeaz, 1993.

SIPRI Yearbook 1995: *armaments, disarmament and international security*. Oxford University Press, 1995.

UN, "Conversion: economic adjustments in an Era of Arms Reduction (volume I)" en *Disarmement, Topical papers 5*, United Nations. UN Publications, New York 1991.

WULF, Herbert (ed.), *Arms industry limited*. Sipri, 1993.

NOTA: de cadascun dels temes es proporcionarà una bibliografia ampliada al llarg del curs.

AVALUACIÓ

L'avaluació final es farà a partir d'un examen escrit que es realitzarà al mes de juny, amb opció a recuperar l'assignatura el mes de setembre en segona convocatòria.

Treball opcional:

Hi haurà la possibilitat de fer algun treball voluntari sobre algun tema vinculat amb l'assignatura. El tema s'haurà de consensuar amb el professor. Així mateix, el treball s'haurà d'exposar en públic a la resta de la classe, i es podrà fer en grup o individualment. El treball es puntuarà sobre dos punts (1 punt pel contingut escrit i 1 punt per l'exposició) que s'afegiràn a la nota de l'examen final.